

COLECȚIA RICHARD KOCH ÎN MEDIUL VIRTUAL: PERSPECTIVE ȘI PRIORITĂȚI

Nona ȘOROC, bibliotecar principal

Augustin STEPANOV, bibliotecar principal

Biblioteca Științifică Medicală a USMF „Nicolae Testemițanu”

Rezumat: Digitalizarea patrimoniului cultural a devenit o prioritate globală în contextul transformărilor tehnologice. Valorile bibliofile din Colecția Richard Koch sunt tot mai prezente în mediul virtual, iar accesibilitatea acestora contribuie la transformarea documentelor patrimoniale din resurse pasive în surse vii de cunoaștere, relevante pentru cercetare. Scopul articolului constă în analiza și identificarea modalităților prin care Colecția Koch poate fi valorificată, conservată și accesibilă prin intermediul tehnologiilor digitale. În a. 2024 Biblioteca Științifică Medicală a lansat „Biblioteca digitală Dr. R. Koch” - proiect de valorificare a colecției de carte veche și rară Richard Koch. Integrarea Colecției Koch în mediul digital nu este doar o oportunitate, ci o necesitate. Valoarea sa poate fi astfel amplificată prin instrumentele moderne de acces la informație. Colecția Koch poate deveni o resursă digitală importantă în cadrul patrimoniului cultural european virtualizat.

Cuvinte-cheie: Colecția Richard Koch, digitalizare, patrimoniu cultural, Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemițanu”.

Abstract: The digitization of cultural heritage has become a global priority in the context of ongoing technological transformations. The bibliophilic assets of the R. Koch Collection are increasingly represented in the digital environment, and their accessibility contributes to transforming heritage documents from passive resources into dynamic sources of knowledge relevant to research. The aim of the article is to analyze and identify the ways in which the R. Koch Collection can be valorized, preserved, and made accessible through digital technologies. In 2024, the Scientific Medical Library launched the “Dr. R. Koch Digital Library,” a project dedicated to the promotion and digitization of the rare and old book collection associated with Richard Koch. The integration of the Koch Collection into the digital environment is not only an opportunity but also a necessity, as its value can be enhanced through modern information access tools. The collection has the potential to become a significant digital resource within the European virtual cultural heritage landscape.

Keywords: Koch Collection; digitization; cultural heritage; Scientific Medical Library; Nicolae Testemițanu State University of Medicine and Pharmacy.

Digitalizarea patrimoniului cultural a devenit o prioritate globală în contextul transformărilor tehnologice. Comunitatea utilizatorilor de informații și marile organizații internaționale care o reprezintă cum ar fi IFLA sau UNESCO, doresc un acces

nerestricționat la informațiile stocate în publicații sau baze de date.

Proiectul Gutenberg datează din 1971, scopul fiind încurajarea, crearea și distribuirea de cărți în întreaga lume, cărți care să fie accesate și copiate gratuit. Proiectul a început când Michael Hart, student la Universitatea din Illinois (SUA), a început să tasteze Declarația de Independență a SUA în sistemul informatic al școlii pentru a fi distribuită gratuit. Curând, a continuat cu lucrările lui William Shakespeare și Biblia. Așa a început Proiectul Gutenberg, cea mai veche bibliotecă digitală.

Costurile pentru întreținerea unui astfel de proiect sunt destul de reduse, deoarece toți cei care lucrează pentru proiect sunt angajații bibliotecii. În toate marile proiecte de digitizare întreprinse în lume, baza digitizării o reprezintă publicațiile stocate din bibliotecă, ieșite de sub incidența dreptului de autor [3].

În Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 478 din 04.07.2012 „Cu privire la Programul național de informatizare a domeniului culturii pentru anii 2012-2020” este stipulată digitalizarea activității în ansamblu a bibliotecilor și digitalizarea patrimoniului național cultural care constituie a fi unele dintre obiectivele principale. Tot această hotărâre mai menționează faptul că prin programul de digitalizare a

bibliotecilor este recunoscută importanța bibliotecilor ca punct de acces al informației, ca instrument de dezvoltare educațională și, totodată, ca punct de acces al serviciilor publice. Mai mult ca atât, în toate programele și strategiile de țară (Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 857 din 31-10-2013 cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale “Moldova Digitală 2020”), printre obiectivele urmărite se mai numără: reducerea decalajelor digitale, dezvoltarea competențelor digitale, dotarea bibliotecilor și altor instituții cu echipament necesar pentru digitizare, asistența utilizatorilor pentru valorificarea conținutului științific digital, creșterea vizibilității interne și internaționale a acestuia [6].

Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemițanu” deține o valoroasă colecție de carte veche și rară care a aparținut medicului-savant Richard Koch. Valorile bibliofile din Colecția R. Koch sunt tot mai prezente în mediul virtual, iar accesibilitatea acestora contribuie la transformarea documentelor patrimoniale din resurse pasive în surse vii de cunoaștere, relevante pentru cercetare.

Valorile bibliofile din Colecția R. Koch sunt prezente în mediul virtual prin:

- Digitizarea exemplarelor din colecția R. Koch;
- Punerea la dispoziție a conținutului publicațiilor vechi și rare prin plasarea pe site-ul BȘM în cadrul „Bibliotecii digitale R. Koch”;
- Reflectarea publicațiilor din Colecția R. Koch în Catalogul electronic al BȘM (Programul „Aleph”);
- Realizarea și accesul la expoziția virtuală „Medicina secolelor XVI– XVIII: cărți rare din colecția Koch”;

- Elaborarea și asigurarea accesului în mediul virtual la materiale promoționale despre Colecția R. Koch (articole, pliante, informație despre colecție și unele exemplare deosebite etc.).

BȘM a început procesul de digitizare, pornind de la două considerente: vor fi conservate documentele originale, și totodată, puse la dispoziția tuturor celor interesați, în mediul online.

La prima etapă a digitizării exemplarelor vechi și rare din fondul Bibliotecii Științifice Medicale s-a luat decizia de a scana cele mai vechi publicații patrimoniale din colecție din sec. XVI-XVIII (după criteriul vechimii), incluse în Registrul Național „Memoria Moldovei”. Chiar dacă unele exemplare sunt prezente în Bibliotecile digitale Europene, digitizăm cărțile din Colecția Koch deoarece publicațiile noastre dețin însemnări deosebite unice: Ex Libris-uri, dedicații și autografe, însemnări manuscrise etc. În afară de aceasta, unele link-uri ale altor biblioteci, peste o perioadă de timp, nu mai permit accesul la sursă.

Digitalizarea în cadrul Sectorului Colecții speciale include etapele:

- Selectarea publicațiilor;
- Scanarea publicațiilor;
- Verificarea calității publicației scanate;
- Prelucrarea, la necesitate, a imaginilor scanate în programul Acrobat Reader CD, Abby FineReader 12, PDF 24 Launcher;
- Stocarea și arhivarea copiilor;
- Plasarea cărții digitizate pe site-ul BȘM în „Biblioteca digitală Dr. Richard Koch”;
- Indicarea link-ului din „Biblioteca digitală Dr. Richard Koch” în câmpurile „Disponibil și online” al Catalogului electronic în Programul „Alep”;
- Evidența publicațiilor scanate.

În unele cazuri scanarea paginilor este mai dificilă deoarece cărțile sunt fragile și necesită o manipulare precaută: cele mai frecvente riscuri sunt fragilitatea cotorului, blocului cărții, a paginilor (unele pagini sunt deformate). În conformitate cu cerințele tehnice de digitizare, este ideală digitizarea cărților la o calitate-rezoluție cuprinsă între 300-400 DPI pentru cărțile vechi. Documentul scanat în original (la rezoluția corespunzătoare) este stocat pe un hard disc extern și se păstrează în cadrul Sectorului Colecții speciale, iar copia este transmisă Secției Automatizare tehnologii de bibliotecă și cercetare pentru prelucrare și plasare pe site-ul BȘM, în „Biblioteca Digitală R. Koch” (exemplarele se comprimă de la aproximativ 400 la 100 Mb).

Acasă > Biblioteca > Biblioteca digitală Dr. Richard Koch

BIBLIOTECA DIGITALĂ DR. RICHARD KOCH

Noile tehnologii de informare și comunicare au reușit să remodeleze societatea și instituțiile culturale din interiorul ei. În acest context, instituțiile culturale și-au redefinit propria misiune și au inclus în obiectivele lor noi modalități de consultare a documentelor.

Biblioteca digitală este aceea care din punctul de vedere al conținutului este asemănătoare biblio-

teci cu publicații pe hârtie, dar în care documentele au fost stocate în format digital, putând fi accesate prin rețea de la distanță. O bibliotecă digitală oferă instrumente de căutare care facilitează găsirea informației relevante în timp util [1].

În anul 2024 Biblioteca Științifică Medicală a lansat „Biblioteca digitală Dr. R. Koch” - proiect de valorificare a colecției de carte veche și rară R. Koch. La nivel instituțional, am analizat modul de digitizare și punerea la dispoziție a conținutului în cadrul „Bibliotecii digitale R. Koch”.

În perioada aa. 2021-2025 au fost scanate în total cca 180 exemplare din Colecția R. Koch, din cele 300 exemplare care au fost selectate la prima etapă a digitizării.

Biblioteca digitală oferă o varietate de avantaje: accesarea simultană a informației de către mai mulți utilizatori; furnizarea unor modalități de îmbunătățire a procesului de consultare a documentelor; protejarea originalelor; furnizarea accesului la informație, pentru toate tipurile de utilizatori simultan 24 din 24 ore, atragerea de noi utilizatori [1]. La etapa actuală pe site-ul BȘM sunt plasate în acces liber 34 cărți vechi din Colecția R. Koch cu peste 600 vizualizări. Este înregistrată o creștere a numărului de utilizatori virtuali.

Digitalizarea în contextul învățământului superior este nu doar actuală ci extrem de importantă afirmând că este un mijloc al educației.

Schimbarea unei biblioteci pe filieră digitală vine ca o nevoie a dezvoltării tehnologiei informației și a comunicațiilor. Documentul digitizat poate fi ușor reprodus și utilizat în diferite situații. Digitizarea face posibilă crearea de biblioteci digitale care sunt mai eficiente și mai flexibile decât bibliotecile tradiționale. Prin digitizarea publicațiilor instituțiile cu patrimoniu cultural își pot deschide colecțiile pentru studiu și cercetare din dorința de a dezvolta resurse de colaborare, parteneriate și partajare cu alte instituții pentru a crea colecții virtuale și pentru a crea acces în întreaga lume [4].

În perspectivă, vom acorda prioritate și altor colecții personale valoroase care se păstrează în Sectorul Colecții speciale a BȘM (Colecția A. Molohov, Colecția W. I. Kossakowski, Colecția A. Koțovschi etc.), publicațiilor care dețin însemnări deosebite: Ex Libris-uri, dedicații și autografe, însemnări marginale etc., exemplarelor vechi și rare fragile etc.

Catalogarea publicațiilor din Colecția R. Koch în baza de date bibliografică, creată și gestionată în baza Soft-ului integrat de bibliotecă Aleph facilitează un acces mai rapid, eficient și transparent la informațiile bibliografice ale acestor lucrări. În cadrul catalogării publicațiilor din Colecția R. Koch, colaboratorii Sectorului Colecții speciale completează câmpurile principale în Aleph, utilizate în înregistrările bibliografice: autorul; titlul; date despre ediție, locul și anul publicării; subiecte; note etc. Înregistrările sunt verificate de Serviciul Prelucrarea analitico-sintetică a documentelor.

Sectorului Colecții speciale îi revine completarea câmpului 500 - „Note”, care include analiza elementelor specifice publicațiilor vechi:

- Informație cu privire la circulația cărții (Ex Libris-uri, ștampile, sigilii, etichete imprimare, note marginale manuscrise etc.);
- Dedicatii și autografe;
- Elemente editoriale deosebite (marca tipografică, sigiliul editorului, Logo-ul, sigla, emblema editurii etc.);

- Informație suplimentară la descrierea bibliografică (informație de pe pagina de titlu, verso paginii de titlu, colofon etc.);
- Ornamente tipografice: frontispicii, viniete, compoziții decorative, inițiale ornate etc.;
- Informație cu caracter bibliofil (ediție antumă, faximilă etc.);
- Elemente tipografice care țin de procesul de fabricație în structura unei hârtii (filigran, linii de vărgătură);
- Elemente tipografice care țin de structura și ornamentarea cărții: cotor din piele, pergament (cu binduri); învelitoarea copertei învelită în diverse materiale (piele, hârtie marmorată, pânză etc.); tranșa (fie pictată, fie aurită (goldșnit), marmorată) etc.; ornamente tipografice (medalioane imprimate, elemente florale sau vegetale etc.); forțat ornamentat etc.;
- Material ilustrativ (gravuri, portret-frontispiciu, imagini pliabile, desene etc.).

La fel de important și prioritar este completarea câmpului **505** – „**Notă de conținut**” care include rezumatul lucrărilor (elaborarea informației despre carte, o descriere succintă a conținutului) și câmpul **520** - „**Notă rezumat**” - traducerea cuprinsului lucrării catalogate. Totodată, accesul rapid la informația bibliografică deschide noi oportunități pentru cercetare și promovare. Provocările tehnice, financiare și instituționale pot fi depășite printr-o abordare strategică, colaborativă și orientată spre standarde internaționale [2].

Expoziția virtuală este o prezentare electronică care combină metode tradiționale și inovatoare pentru a crea o experiență interactivă similară cu expozițiile tradiționale. Acestea trebuie să respecte cerințe de bază precum accesibilitatea și operativitatea informației, folosind titluri concise, relevante și originale [5].

Pe site-ul BȘM este plasată expoziția virtuală „Medicina secolelor XVI – XVIII: cărți rare din Colecția R. Koch”, care permite accesul nerestricționat la informație și atragerea unui public larg. Aceasta este prima expoziție virtuală realizată de colaboratorii Sectorului Colecții speciale, în perioada aa. 2011-2012. Sunt expuse publicații a somităților în medicină: Hippocrate, Paracelsus, Caelius, Fabricius, Fernelli, Hoffmann, Haller ș.a. Expoziția reflectă selectiv cele mai vechi publicații medicale din colecția R. Koch (30 exemplare), care au fost editate în sec. XVI – XVIII, fiind sistematizate după principiul cronologic. Este prezentată imaginea scanată a paginii de titlu cu descrierea bibliografică a documentului, repere biografice concise, informație despre conținutul cărții, care completează aspectul vizual al expoziției. Lucrările expuse constituie doar o mică parte din colecția R. Koch și sunt destinate atât medicilor și studenților medici- niști, cât și persoanelor interesate de istoria medicinei.

O metodă de promovare a colecțiilor speciale este elaborarea materialelor promo- ționale și informative. Pe parcursul activității Sectorului Colecții speciale, au fost elabo- rate pliante care reflectă diferite aspecte ale Colecției R. Koch: „Colecția de carte veche și rară R. Koch”, „Cartea Vest-Europeană din prima jumătate a sec. XVI în Colecția R. Koch (post-incunabule)”, „Ex-Lubris-uri din Colecția R. Koch”, «Редкие книги из коллекции П. Коха», «Иудаика в коллекции редких книг Рихарда Коха». Pliantele, de asemenea, sunt puse în acces deschis pe site-ul Bibliotecii.

Resursele de promovare a Colecției R. Koch plasate în mediul virtual permit

Bibliotecii Științifice Medicale să optimizeze procesele, să ofere servicii mai rapide și de calitate și să se adapteze la cerințele în continuă schimbare. Mediul virtual nu doar protejează exemplarele fizice din Colecția R. Koch ci și facilitează accesul cercetătorilor și a publicului larg la aceste resurse. Astfel se crează o nouă dimensiune a produselor și a serviciilor bibliotecii prin actualizarea acestora și racordarea la actualele tendințe tehnologice.

Perspective pe termen scurt și mediu

- Digitizarea selectivă a altor colecții speciale din fondul BȘM;
- Identificarea și obținerea publicațiilor digitizate care dețin Ex Libris-ul “R. Koch” din alte instituții infodocumentare de peste hotare, în vederea completării Colecției R. Koch;
- Viziuni de ansamblu asupra problemelor privind protecția dreptului de autor în procesul de digitizare al conținutului științific la BȘM;
- Combinarea unui cadru de politici, strategii și acțiuni pentru a asigura accesul la conținutul digital, indiferent de provocările legate de schimbările tehnologice, juridice, sociale, economice.

Integrarea Colecției R. Koch în mediul virtual nu este doar o oportunitate, ci o necesitate. Valoarea sa poate fi astfel amplificată prin instrumentele moderne de acces la informație, iar Colecția R. Koch poate deveni o resursă digitală importantă în cadrul patrimoniului cultural european virtualizat.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. DINU, Nicoleta-Roxana. *Biblioteca digitală – abordare teoretică*. Disponibil: <http://eprints.rclis.org/40592/1/Biblioteca-digitala-Roxana-Dinu-173-180.pdf> [citată 2025-07-08].
2. GANGAN, Irina. *Formatul MARC 21 / Bibliografic: Ghid de catalogare*. Chișinău, 2015, pp. 20-21.
3. HOSCH, William L. *Project Gutenberg. Nonprofit organization*. Disponibil: <https://www.britannica.com/topic/Project-Gutenberg> [citată 2025-07-08].
4. MARIȚA, Olga Mihaela (coord.). *Rolul tehnologiei și internetului în viața noastră*. Disponibil: <https://leonida-petrosani.ro/wp-content/uploads/2023/09/Lucrare-simpozion-2023-pt-site.pdf> [citată 2025-09-08].
5. PÎNZARI, Ludmila. *Expoziție virtuală. Tradiții și inovații*. Disponibil: <https://www.slideshare.net/slideshow/expozitie-virtuala-7628062/7628062> [citată 2025-09-15].
6. MINISTERUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI DIGITALIZĂRII. *Strategia de transformare digitală 2023–2030*. Disponibil: <https://mded.gov.md/transparen-ta/64373-2/> [citată 2025-07-08].